

Szakmai beszámoló és restaurálási dokumentáció

A Soproni Múzeum számára az alábbi munkákat végeztük.

S.2009.10.1. Teresa del Po: *A Halál allegóriája*

szennyezett, vízfoltos, gyűrött, szakadt, kis hiányokkal

Elvégzett beavatkozások: száraz tisztítás, mosás langyos vízben, öntés: a vízfolt magjában színről is

S.2009.11.1. Michael von Lochom: *Oroszlánvadászat*

körülvágott, dupla hátlapra kasírozva híg enyvvel; a szürkészöld hátlap savas; bal oldala hiányos, más metszet töredékeivel pótolva; középen meghajtott, a nyomás sérült; szennyezett, poros, kisebb vízfoltokkal

Elvégzett beavatkozások: száraz tisztítás, savas hátlap leáztatása meleg vízben; nedves tisztítás meleg vízben; szikkadás után a rongypapírból készült hátlappal újra összepréselve (eredeti enyv maradt); retus

S.2009.14.1. Jeremias Wolf: *Illusztráció az Aeneis X.4-hez*

erősen szennyezett, légyiszkos, hátul XIX. sz-i beírt javításokkal, vízfoltos, szakadt, középen hajtásnyommal

restaurálás előtt

restaurálás után

Elvégzett beavatkozások: száraz tisztítás; áztatás meleg vízben, javítások lefejtése hátulról (mellékelve); folttisztítás 3%-os citromsavval; semlegesítés; öntés előtt japán papírral megtámasztva előlről (MC); öntés; retus

S.2009.15.1. Ismeretlen metsző: A lepantói tengeri csata allegóriája

körbevágva; 3 rétegű savas hátlapra kasírozva, durva ceruza retus; szennyezett, ráfröccsent fekete festékfoltok, légyiszkok, felületén horzsolások és lemálló részek; középen dupla hajtásnyom, szakadások, hiányok

Elvégzett beavatkozások: száraz tisztítás latex szivaccsal; hátlapok leáztatása hideg és meleg vízben, a legalsó réteg nagyon nehezen mozdult, valószínűleg enyv és keményítő keverékével ragasztották; a víz hatására a ráfröccsent festék kék színűre változott és megduzzadt, 50%-os etanollal távolítottuk el; felület tisztítása zsíralkoholszulfát habjával; folttisztítás 3%-os citromsavval; semlegesítés; öntés; utántenyvezés: búzakeményítő : MC = 2 : 1 keverékkel; vékony japán papírra kasírozva; retus

S.2009.16.1. HS monogrammista: Ádám és Éva a Paradicsomban (1566)

körülvágva; savas hátlapon, a ragasztás elengedett, hólyagos; kontakt oxidált zsírfoltok; hiányok: részben újabb savas papírral kiegészítve, részben régi merített papírral pótolva, ez utóbbiakon tussal és tintával korabeli retus; hasadások, felületi hámlások; középen hajtásnyom

Elvégzett beavatkozások: száraz tisztítás latex szivaccsal; hideg vizes áztatás, folt fehérítés 3%-os citromsavval; semlegesítés; öntés; utántenyvezés: búzakeményítő : MC = 2 :1; a régi kiegészítések és retus a helyén maradt; retus

S.2009.17.1. Johan Elias Ridinger: A tudás fája (XVIII.sz.)

kiterjedt nagy vízfoltokkal a lap alsó-felső szélein: feltehetően egy korábbi fa keret színezte el színoldalról is a metszetet, majd egy beázás a fából kioldott színes anyagokat a papírba vitte; szélei savasak, töredeznek, hiányosak; szennyezett, légy piszkok; néhány rovarkár: ezüstös ősvorarra utaló rágások a felszínen

Elvégzett beavatkozások: száraz tisztítás; mosás többszöri forró vízben; savtalanítás a széleken; kiegészítés japán papírral, MC

S.2009.19.1. Orazio Brunetti: Az Aranykor allegóriája (1644)

körbevágva; dupla hátlapra kasírozva: az egyik merített papír, a másik savas gépi; a merített hátlap alsó margóján grafitos bejegyzések; középen többszörös hajtásnyom, felülete mállékony, töredezett, kisebb hiányokkal, jobb oldalon alul elnagyolt retussal

Elvégzett beavatkozások: száraz tisztítás; áztatás hideg és meleg vízben, a savas hátlap leválasztása; a merített papír hátlapot enyvvel kasírozták, megtartása jó, a mosástól fölpuhult és préselhetővé vált, így megtartottuk; mállékony helyek utántenyvezése Klucellel; retus, az elnagyolt retus jobb oldalon a mosáskor leázott, tónusretussal pótoltuk

S.2015.4.1-9. J. W. Baur: Illusztrációk Ovidius „Metamorphoses” című művéhez

szennyezettek, kis hiányokkal, oxidált foltok, vízfoltok, korábbi fölragasztás nyomai, légy piszkok, a 3. tétel körbevágva és teljes felületében merített papírra kasírozva (enyv)

Elvégzett beavatkozások: száraz tisztítás; áztatás meleg vízben; az 1., 4., és 7. tételnél folttisztítás 3%-os citromsavval, utána semlegesítés; a 3. tétel a korabeli hátlapon maradt; öntés; utántenyvezés a gyengült helyeken Klucellel; retus

S.2015.16.1. Ismeretlen metsző: Georg Endter képmása (XVII. sz.)

kissé szennyezett, korábbi elbarnult ragasztással

Elvégzett beavatkozások: száraz tisztítás, ragasztás oldása és áztatás meleg vízben, fölül öntéssel történt megerősítés

S.2015.29.1. A. E. Dischler: Nassaui Vilmos orániai herceg képmása (XVIII. sz.)

nagyobb hiányokkal, hátoldalon történt kontaktálásból eredő foltok, színén ráfröccsent festéknyomok
Elvégzett beavatkozások: száraz tisztítás, áztatás meleg vízben, festéknyomok duzzasztása és mechanikus eltávolítása, öntés, retus

S.2015.39.1. Johann Hiebel: Frantz Anton Sporck báró képmása (XVIII. sz.)

szennyezett, sárgult, foltos, hajtásnyom; hátul grafitos jegyzetek, lila bélyegző, korábbi enyves ragasztás nyoma

Elvégzett beavatkozások: száraz tisztítás, mosás meleg vízben, régi ragasztás oldása, szélein öntve

S.2015.71.1. Gottlieb August Liebe: Frigyes Vilmos (XVIII.sz.)

nagyon szennyezett: rozsdafoltok, vízfolt, elkenődött fehérjenyomok (enyv?, tojásfehérje?), rácseppent vörös fedőfesték, hátul viaszfoltok; fekete mázolt papírral volt keretezve, ebből jobb oldalon alul maradt egy kisebb töredék, de több helyen a fekete festék rákenődött a kép felületére; sarkain hiányos, gyűrött; a kép felületén mállások; hátul gyűjteményi bélyegző

restaurálás előtt

restaurálás után

Elvégzett beavatkozások: száraz tisztítás; mosás többszöri meleg vízben; rozsdafoltok eltávolítása mechanikusan; fehérítés; kiegészítés japán papírral, MC; retus

S.2015.80.1. Lucas Schnitzer: V. (Habsburg) Károly portréja (XVII. sz.)

alsó jobb sarokban sárga vízfolt penésznymokkal; hátoldalán korábbi enyves papírragasztás

Elvégzett beavatkozások: száraz tisztítás, mosás forró vízben, penésznymok halványítása 3%-os citromsavval, semlegesítés

S.2015.82.1. J. E. Fischer von Erlach nyomán: I. József castrum doloris-a (1711)

több irányban meghajtott, szennyezett, vízfoltos, oxidált foltokkal, erősen sérült: szakadt, hiányos

restaurálás előtt

restaurálás után

Elvégzett beavatkozások: száraz tisztítás, mosás forró vízben, folteltávolítás citromsavval, öntés, utánenyvezés MC-vel, retus

S.2015.119.1. Ismeretlen metsző: A landshuti orsolyiták Mária-kegyképe (XVIII. sz.)

selyem applikációval, szennyezett, sárgás foltok, gyengült papír, enyvezőanyaga kiázott, felület mállik, piros fedőfesték

Elvégzett beavatkozások: száraz tisztítás, selyemszalag leemelése, oldáspróba, mosás meleg vízben, utántenyvezés MC-vel, öntés, szalag visszaragasztása MC-vel

S.2015.129.1. Giovanni Cattini – Piazzetta nyomán: Férfiképmás körzővel (XVIII. sz.)

vízfoltos, hiányos, hajtásnyomok, szennyezett, légyiszkos, a felülete málló, korábbi kasírozás töredékei a színén, hátul ragasztás nyomok, javítás

Elvégzett beavatkozások: száraz tisztítás, mosás meleg vízben, légyiszkok mechanikus eltávolítása, elől a korábbi kasírozás töredékeit meghagytuk, öntés, utántenyvezés MC-vel, retus

S.2015.130.1. Marco Pitteri – Piazzetta nyomán: Assisi Szent Ferenc képmása

festékfoltok elől és hátul, vízfolt, fehér fedőfesték nyomai, légyiszkok, rozsdafolt, poros lepedék, kisebb hiány, málló felület

Elvégzett beavatkozások: száraz tisztítás, mosás meleg vízben, festékfoltok és légyiszkok mechanikus eltávolítása kevés eredménnyel, fehérités a sarkon 2%-os citromsavval, semlegesítés, öntés (a rozsdafoltra szemből is), utántenyvezés MC-vel, retus

S.2015.131.1. Marco Pelli – Piazzetta nyomán: Salvator Mundi (1756)

nagyon szennyezett, fehéres lepedékkal a felszínén; körben vízfolttal, alul nagy kiterjedésű oxidált folttal (feltehetően az átnedvesedés során fával történt érintkezés következtében); oxidált kisebb foltok, légyiszkok; nagy gyűrődések, szakadások, hiányok a széleken; régi ragasztás nyomai alul a feliraton

Elvégzett beavatkozások: száraz tisztítás latex szivaccsal, a hátoldalon rádiókkal; áztatás hideg vízben, felületi tisztítás zsíralkoholszulfát habjával, kasírozás maradványainak eltávolítása; folttisztítás 3%-os citromsavval és izopropilalkohollal; semlegesítés; öntés; utántenyvezés búzakeményítő : MC = 2 : 1 keverékével; retus

S.2015.133.1-2. F. L. Schmittner: *Két lap a „Breviarium Marianum”-ból (XVIII. sz.)*

könyvből kiemelt metszetek, a hátoldalon láthatóak korábbi ragasztások nyomai; sárgultak, foltosak, ujjnyomosak; a 133.1 hátán tintás bejegyzés

Elvégzett beavatkozások: száraz tisztítás, meleg vizes áztatás, ujjnyomok tisztítása karbamidos vízzel; öntés

S.2015.137.1. A. van Westerhout: *Perseus és a Medusa (XVII. sz.)*

körbevágva; enyhén savas hátlapra ragasztva a négy sarkán, a ragasztásoknál a papír meghullámosodott; a bal alsó sarkán jelentős sárga vízfolt; hátán sáros szennyeződés

Elvégzett beavatkozások: száraz tisztítás; hátlap eltávolítása és mosás langyos vízben; a vízfolt fehéritése

S.2015.138.1. Daret, Pierre de Cazeneuve: *Vulcanus és Thetis (XVII. sz.)*

körülvágva; enyhén savas hátlapra ragasztva több ponton; alul feltűnő sárga szennyeződés; a lap szélei töredeznek, hiányok; ráfröcskölt szennyeződés

Elvégzett beavatkozások: száraz tisztítás; leáztatás a hátlapról meleg vízben; hátul a metszet papírján hiányok – feltehetően egy korábbi kasírozás következménye; a sárga elszíneződés eltávolítása 70%-os izopropil-alkohol és benzín 1:1 arányú keverékével; hiányok kiegészítése papíröntéssel; az egész metszet kasírozása vékony japán papírra; retus

S.2015.139.1. Amling, Karl Gustav: *A Nyár allegóriája (1699)*

korábbi körbehajtás nyomai; rozsdafoltok és hiányok, feltehetően a korábbi keretezésből eredően; szennyezett, légyiszkos; a lap alján jobbra „Maximilian Storno” possessor bejegyzés barna tintával

Elvégzett beavatkozások: száraz tisztítás; rozsdá maradványok mechanikus eltávolítása; mosás meleg vízben, a barna tinta mérsékelten vízerzékenynek bizonyult és kissé elhalványult; kiegészítés öntéssel; retus (a possessor bejegyzésén is)

S.2015.140.1. Amling, Karl Gustav: *Otto von Wittelsbach története (1699)*

nagyon szennyezett, rengeteg légyiszkos, oxidált zsírfoltok; korábbi fölerősítésből származó rozsdafoltok; szakadások, hiányok

Elvégzett beavatkozások: száraz tisztítás; mosás, felületi tisztítás zsíralkoholszulfát habjával; folttisztítás 3%-os citromsavval; rozsdafoltok eltávolítása mechanikusan; semlegesítés; öntés; utánerővezetés búzakeményítő : MC = 2 : 1 keverékével; retus

S.2015.140.2. Amling, Karl Gustav: Otto von Wittelsbach története (1699)

a szennyeződések és elszíneződések egy korábbi fakeretre/lemezre történt fölerősített állapotban történhettek, jól kivehetőek a lap két szélén a fölerősítés nyomai; nagyon szennyezett, rengeteg a légy piszok, nagy vízfoltok, a két oldalán a vízfoltokban körül fekete penész nyomai; oxidált zsírfoltok; az egész lap elbarnult; felszínén néhol fehér porszerű lepedék (penész?); rozsdafoltok; szakadások, hiányok; hátul korabeli papírjavítás

Elvégzett beavatkozások: száraz tisztítás; mosás, felületi tisztítás zsíralkoholszulfát habjával; folttisztítás 3%-os citromsavval; penész kezelése 70%-os etanollal; rozsdafoltok eltávolítása mechanikusan; semlegesítés; öntés, a színén is a fekete penészfoltok eltakarására; utánervezés búzakeményítő : MC = 2 : 1 keverékével; retus

S.2015.140.3. Amling, Karl Gustav: Otto von Wittelsbach története (1699)

jól kivehetőek a lap két szélén egy korábbi behajtás és fölerősítés nyomai; szennyezett, légy piszokos, vízfoltok, oxidált zsírfoltok, jobb szélén alul piros festék nyoma; rozsdafoltok; szakadások, hiányok

Elvégzett beavatkozások: száraz tisztítás; mosás, felületi tisztítás zsíralkoholszulfát habjával; folttisztítás 3%-os citromsavval; rozsdafoltok eltávolítása mechanikusan; semlegesítés; öntés; utánervezés búzakeményítő : MC = 2 : 1 keverékével; retus

S.2015.143.1. G. F. Schmidt: Rembrandt: Jeremiás próféta (1768)

savasodó gépi papírra kasírozva teljes felületben, és így fölerősítve egy duplex hátlapra; jelentős hiányok, szakadások, felülete igen málékony, enyvezőanyaga megsemmisült, penészfoltok

Elvégzett beavatkozások: száraz tisztítás latex szivaccsal, a hátlap leválasztása előtt színről meg támasztani (2% Glutofix, vékony japán papír); úsztatás meleg vízben; penész kezelése 70%-os etanollal; a felszíne annyira málló volt, hogy a támasztó papír leáztatásakor nyúlenyvvvel meg kellett erősíteni néhol – ez rajta is maradt a felszínen; öntés; utántenyvezés búzakeményítő : MC = 2 :1 keverékkel; kasírozás japán papírra; retus; a leáztatott hátlapon ceruzás felirat

Kp.54.124.18 (Kp.63.30-33) Widemann: Férfiportré (Híres magyarok sorozat) 5 db

körbevágva; savas duplexre ragasztva fejnél 2-2 pontban; 2 db-nál jelentős hiányok; vízfoltok; poros szennyeződés, málló felület

Elvégzett beavatkozások: száraz tisztítás; mosás meleg vízben; nagyobb vízfoltok fehéritése; kiegészítés öntéssel; utántenyvezés; retus

Kp.59.31. Burnacini-Küsel: Színdarab-terv I. Lipót házassága alkalmából

körülvágva, merített papírra kasírozva, a hátlap és a metszet között nyomtatott töredékek; alul jobb oldalon a metsző neve egy másik metszetből kivágva és a hiányra ragasztva pontos illesztés nélkül; középén hajtásnyom, valószínűleg kötetből emelték ki; hiányok; sárga oxidált foltok, tintafolt bal oldalon alul, szennyeződések, málló felület

Elvégzett beavatkozások: száraz tisztítás; hátlap leválasztása langyos vízben; folttisztítás 3 %-os citromsavval; hiányok kiegészítése papíröntéssel; utántenyvezés; vékony japán papírra kasírozva; retus; nyomtatott töredékek mellékelve

Kp.59.32. Burnacini-Küsel: Színdarab-terv I. Lipót házassága alkalmából

savas duplex hátlapra ragasztva fölül egy csíkban, a ragasztásnál a metszet meghullámosodott és több helyen beszakadt; középén meghajtva, hátul papír befüggesztő csík, tehát kötetből emelték ki; szakadások, oxidált foltok, szennyeződések

Elvégzett beavatkozások: száraz tisztítás; hátlap leválasztása langyos vízben; folttisztítás 3 %-os citromsavval; hiányok kiegészítése papíröntéssel; utántenyvezés; retus

Kp.70.10.1. Kálvária (Augsburg)

keretben, vakrámán, vászonra kasírozva; a vakrámára a papírt is ráhajtották, vasszegekkel rögzítették, az alsó élen egy másik metszetből származó szöveget is tartalmazó csíkkal megerősítették; a vasszegek elrozsdásodtak, porladnak; a vakrámára feszítéshez csomagolópapírt is használtak segédanyagként, ennek a tekintélyes méretű maradványai hátul megmaradtak; a vászontól néhol elvált a metszet, a

ragasztás fölhólyagosodott; a „csúcsfények” helyén utólag kivakarták a nyomást, itt a papír mállékony, rostos; a felszíne általában poros, szennyezett, szakadásokkal, repedésekkel, kisebb hiányokkal

Elvégzett beavatkozások: száraz tisztítás; bontás a keretokről, a vasszegek maradványainak eltávolítása; hideg vizes áztatással a vászon eltávolítása; mosás meleg vízben; hiányok kiegészítése japán papírral MC-vel; a horzsolt felszíni részek rögzítése 2%-os Klucellal (etanolban); retus; a papír állagának megóvása és a keretek jellegtelensége miatt úgy döntöttünk a Gyűjteménnyel egyeztetve, hogy nem kerül vissza a metszet a keretbe, hanem savmentes hátlapra (múzeumkarton, Oppboga) és paszpartuba rögzítjük; az alsó éléről előkerült töredéket a paszpartu alá erősítettük

Kp.70.21.1-4. Wierix: Passió-ciklus (XVI. sz) 4 db

vászonra kasírozva, savas duplex hátlapra ragasztva, a metszetek mindegyike durva szövésű kendervászonra kasírozva (enyv), a vászon szemei durván átnyomódtak a színoldalra, olykor a festéket is megkoptatva; a metszetek széleit fedő fehérrel festették át, a festék elgipszesedett, megszürkült; a 2. darabnál a metszet alsó és jobb oldali margójára még egy-egy papíresíkot is kasíroztak; a metszetek felszínét híg enyffel kenték át, ez az idők folyamán megbarnult; kisebb rovarrágások, vízfolt, erős szennyeződés, légy piszkok

Kp.70.21.3. restaurálás előtt

restaurálás után

Elvégzett beavatkozások: száraz tisztítás, a savas hátlap eltávolítása; többszöri meleg vízben történt áztatással a vászon leemelése, a felület tisztítása víz alatt; a makacs foltok halványítása 2%-os citromsavval, öblítések; kiegészítés papíröntéssel; utátenyvezés; retus

A műtárgyak restaurálás után egyedi savmentes paszpartuba lettek helyezve a jobb tárolhatóság és kiállíthatóság céljából.

Felhasznált anyagok:

- Wallmaster latex radír, Faber Castell Knetgummi, Faber Castell kemény radírok
- ragasztók: metilcellulóz (Tylose MH 300, Glutofix) = MC, búza-, rizskeményítő és nyúlenyv (Gabi Kleindorfer)
- öntőpép: alfa cellulóz, beörölt Ingres papír (Fabriano), beörölt Vangerov japán papírok
- fehérités: 2-3%-os citromsav, többszöri tiszta vizes öblítéssel
- savtalanítás: $\text{Ca}(\text{OH})_2$ 8-9 pH-n
- bepótlás: Vangerov japán papírok
- retus: Derwent akvarell ceruzák
- utátenyvezés: 3 % Klucel M (hidroxipropilcellulóz etanolban)
- paszpartu: ISO 9706 minőségben, hátlap Corri-Cor (Centrado UK), paszpartu karton Moorman (Koninklijke Moorman Karton NL)

A metszetek a 3513/00474. számú NKA pályázat keretében kerültek restaurálásra.

Szentendre, 2016. július. 20.

Fehrentheil Henriette